

Recenzja

Recenzja i ocena dorobku artystycznego, dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej Pana dr Rafała Kotwisa sporządzona w związku z przewodem habilitacyjnym wszczętym przez Radę Wydział Rzeźby Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Wybrane informacje o kandydacie

Pan Rafał Kotwis urodził się w 1978 roku w Złotowie. Jest absolwentem Technikum Elektronicznego we Wronkach. W latach 2000 – 2005 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu. Niemalże równolegle (2002 – 2005) studiował na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, na Wydziale Nauk Społecznych, kierunek filozofia. W 2005 roku ukończył z wyróżnieniem dyplom w zakresie rzeźby pod kierunkiem Profesora Józefa Petruka. W latach 2006–2016 był asystentem prof. Józefa Petruka w I Pracowni Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu (obecnie Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu). W 2012 roku uzyskał stopień doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie: sztuki piękne, nadany uchwałą Rady Wydziału Rzeźby i Działań Przestrzennych Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Tytuł jego pracy doktorskiej brzmiał ***Rzeźba „krytyczna” w przestrzeni publicznej. Przedmiot – Podmiot***, promotor pracy prof. dr hab. Józef Petruk.

Od 2015 roku kandydat samodzielnie prowadzi przedmiot Techniki Komputerowe w Rzeźbie oraz od 2016 roku jest kierownikiem I Pracowni Studyjnej Rzeźby w Katedrze Rzeźby i Otoczenia na Wydziale Rzeźby Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Od 2016 do chwili obecnej pełni funkcję Prodziekana Wydziału Rzeźby UA w Poznaniu.

Pan Rafał Kotwis w ramach procedury habilitacyjnej jako osiągnięcie artystyczne poddane ocenie wytypował cykl prac: **Made by Kotwis**. Cykl prac obejmuje następujące realizacje rzeźbiarskie:

Made by Kotwis 005/15, wystawa indywidualna w Galerii *Rotunda* UA w Poznaniu, 2015;

Made by Kotwis 006/16, wystawa zbiorowa pt. *Aktualne* w Galerii CK Zamek w Poznaniu, 2016;

Made by Kotwis 007/16, wystawa indywidualna pt. *Rzeźba/Plastyka, Tesinske Divadlo*, Cieszyn Czechy, 2016;

Made by Kotwis 008/17, wystawa indywidualna pt. *Obiekt/Elektronika* w Galerii Sztuki Współczesnej w Wielichowie, 2017.

Przedstawione prace rzeźbiarskie powstały po uzyskaniu stopnia doktora. Autor przedstawił również prace zrealizowane po doktoracie nie będące przedmiotem oceny.

Bardzo dobrze przygotowana dokumentacja działalności artystycznej i pedagogicznej autora zamieszczona jest w publikacji łączącej 304 strony, w której biogram autora poprzedza autoreferat z wnikliwym omówieniem dzieła wskazanego w przewodzie habilitacyjnym. Zawiera ona dokumentację dorobku artystycznego, naukowego, działalność popularyzatorską w obszarze sztuki oraz dokumentację aktywności dydaktycznej. Publikacja zakończona jest bibliografią.

Ocena autoreferatu

Autoreferat Rafała Kotwisa w warstwie literackiej imponuje logiką narracji, starannym słownictwem i adekwatnymi odniesieniami do literatury tematu. Autor objaśnia powody oraz przyczyny swoich realizacji rzeźbiarskich. Pytanie *kim jestem?*, które stało się próbą odpowiedzi na sformułowane niegdyś przez Paula Gauguina pytanie *skąd przychodzimy?*, ma wpływ na to *kim jesteśmy i dokąd zmierzamy*. Wielu artystów poszukuje odpowiedzi na to pytanie podobnie jak grupa artystyczna działająca w latach 1982 - 1990 pod nazwą *...Kim jesteś* (Jerzy Fober, Andrzej Szarek, Czesław Podleśny). To pytanie - najczęściej zadawane w momencie próby podsumowania jakiegoś etapu w życiu człowieka - w przypadku twórczości artystycznej przyjmuje szczególny wymiar osobistej wypowiedzi. Podobnie autor, zadając sobie pytanie: *kim jestem?* Odnosi się poprzez nie do swoich wcześniejszych doświadczeń. Wyjaśnia, jak nauki ścisłe nabyte w szkole średniej oraz studia filozofii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu zbudowały Jego samoświadomość.

Ciekawą intencją autora była próba ukazania zależności pomiędzy filozofią a sztuką oraz fizyką a sztuką. Wyjaśnia swój osobisty stosunek do twórczości jako indywidualnej wypowiedzi artystycznej, której towarzyszy refleksja na temat wspólnej przestrzeni. Autor swoje stanowisko potwierdza wieloma cytatami wypowiedzi twórców m.in. Marcela Duchampa i Marka Krajewskiego, w konsekwencji dochodząc do sformułowania: *sztuka staje*

się produktem. Te obserwacje współczesnych potrzeb rynku pozwoliły autorowi niejako wtapiać się w przestrzeń społeczną, uzasadniając to m.in. takimi sformułowaniami jak: *pozwala mi być, w pewnym sensie, autorem anonimowym, bez narażania się na krytykę, po cichu „opowiadającym” o wybranych problemach społecznych*. Ta deklaracja napisana została w kontekście jego prac z manekinami, a w dalszej konsekwencji skryształizowała też koncepcję jego pracy doktorskiej, którą przypomniał w autoreferacie jako ważny punkt w swojej twórczości, ale też jako pierwszą próbę podsumowania aktywności twórczej w sposób *analityczno-naukowy*.

Dotyka w niej świata współczesnej konsumpcji dedykując im wprost realizacje zatytułowane: **Przedmiot-Podmiot** z 2012 roku, anektując wyrzeźbionymi przez siebie manekinami sklepowe przestrzenie wystawiennicze. W tej przewrotności znaczeń zadaje bardzo ważne pytanie: *jak często my sami dążymy do realizacji plastikowych ideałów?*. Przy tej okazji *muzealną sztukę* sprowadza do funkcji *manekinowego ekspozytora*, traktując zakupione dzieło sztuki jako produkt, który jest poddany koniunkturalnej potrzebie rynku tak jak każdy towar. Ten trop będzie towarzyszył Rafałowi Kotwisowi w dalszych realizacjach plastycznych.

Realizując cykl prac **Made by Kotwis**, gdzie łączy swoje doświadczenia rzeźbiarskie z elektroniką, kolejny raz wyrazi swoją deklarację: *nie czuję się bowiem artystą, lecz raczej producentem, który wykonuje obiekty, przynależne także do szeroko pojmowanego medium rzeźby*. Według tej strategii swoim nazwiskiem podpisuje każdą dalszą realizację z tego cyklu, co dobitnie ma zasugerować linię projektowo- produkcyjną lub znak fabryczny jakiegoś produktu. W świecie nadprodukcji usiłuje swoimi realizacjami zasygnalizować zmianę znaczeń i przewartościowań jakie dokonują się na naszych oczach.

Przyspieszenie technologiczne przełomu wieków zmieniło też na zawsze tempo naszej codzienności. Elektronika w różnych mechanizmach, układach, robotach, wciąż zaskakuje swoją innowacyjnością, wykorzystując coraz to nowsze systemy i programy. W tym wypadku pytanie Paula Gauguina **dokąd zmierzamy ?** ma wydźwięk mocniejszy i jest momentem do głębszej kontemplacji. Autor zauważa, że *przez lata człowiek dążył do stworzenia komputera, a teraz sam się do niego zaczyna porównywać*. Ta dość obrazowo przedstawiona sytuacja budzi tak samo niepokój jak i podziw. Dla autora związek sztuki i elektroniki jest na tyle spójny i intrygujący, że dostrzega w nim istotny potencjał twórczy i może dlatego doprowadził do fuzji sztuki i elektroniki, mocno je ze sobą integrując.

Przygotowana w autoreferacie prezentacja wprowadzająca nas do opisu prezentowanych w procesie habilitacyjnym prac rzeźbiarskich przeprowadzona jest z wielką rzetelnością. Po zapoznaniu się z tekstem autoreferatu trudno nie zgodzić się z przedstawionymi twierdzeniami i ich argumentacją. Autor skrupulatnie wyszukiwał potwierdzenia dla prezentowanego stanowiska, w obszarze nie tylko rzeźby ale i fizyki, filozofii oraz socjologii. Świadczy to o wysokiej erudycji wynikającej z szerokich zainteresowań Rafała Kotwisa.

Na szczególną uwagę zasługuje logika układu opracowanej dokumentacji habilitacyjnej. Fotografie prezentowanych prac w sposób profesjonalny i z dbałością o jak

najczytelniejsze zaprezentowanie dzieł dokumentują twórczość własną kandydata oraz prace studenckie powstałe pod jego kierunkiem.

Ocena osiągnięcia artystycznego wskazanego w przewodzie habilitacyjnym

Na zestaw dzieł rzeźbiarskich zgłoszonych w przewodzie habilitacyjnym składa się seria obiektów **Made by Kotwis**, łącząca świat rzeczywisty z elektronicznym. Rafał Kotwis konstruuje z trawionych płytek laminowanych rozbudowane układy rzeźbiarskie, oparte na sterownikach i diodach.

MADE BY KOTWIS 005/15 o wymiarach 200x60x30 cm przedstawia sylwetę *człowieka robota*. Jest to skonstruowana statyczna postać (w pozycji na baczność), którą wykreślają dwadzieścia dwie płyty o zróżnicowanych formatach. Schematycznie zbudowana figura jest połączona siecią rysunkowych linii podkreślających anatomię człowieka. Wyrysowany jej obrys i częściowo zagęszczony prostymi kreskami układ mięśni może także sugerować krwioobieg, który jest widoczny po zdjęciu ze skóry, jak w lekcji anatomii. Intencją autora jest *przeistoczenie człowieka w maszynę*. Podpowiedzią służą metaliczne ścieżki połączeń przypominające skomplikowane urządzenie techniczne, tym bardziej że symboliczne unerwienia prowadzą wprost do układu elektronicznego w postaci wyświetlacza umieszczonego po lewej stronie, na wysokości serca z napisem Kotwis - punktu centralnego człowieka i maszyny. Dla autora symbol ten *stał się bramą, łączącą świat rzeczywisty z elektronicznym*.

Z fasadowości obiektu autor pomysłowo ucieka poprzez subtelne nawarstwienia prostokątnych płytek, dodając tym samym ażurów i przestrzenności całości kompozycji. Naniesiony na nie rysunek ukazuje po kolei anatomiczny przekrój ciała, docierając przez coraz głębsze warstwy aż do szkieletu. Z dużą zręcznością i wrażliwością autor rysuje postać, zachowując proporcje ciała i kontynuację kreski. Wszystkie zastosowane elementy tworzą logiczną i spójną całość.

Ponadto graficzne struktury na poszczególnych płytkach są autorskim opracowaniem. Co kilkakrotnie podkreśla autor *Każda z płytek była indywidualnie wykreślona w programie graficznym i następnie przenoszona na miedziany laminat i trawiona w specjalnej trawiarce, którą sam stworzyłem na potrzeby moich badań*. Jest to imponujące usprawnienie i wzbogacenie warsztatu, posiadające znamiona własnego patentu. Istotny jest pomysł, jak również umiejętność wykonania go w zamierzonej estetyce. Wzbudza to podziw i szacunek dla podjętego wysiłku. Wypracowana metoda technologiczna będzie kluczowym rozwiązaniem przy kolejnych realizacjach z tego cyklu.

Realizacja **Made by Kotwis 006/16** o podtytule *Immersja dermatoglifu*. To zestaw czterech obrazów z wytrawionymi liniami papilarnymi kciuka na każdej, zawieszonych równolegle i w równych odstępach na ścianie. Pomiędzy nimi, na środku umieszczony jest palec. Znajduje się on na niedużym urządzeniu elektronicznym, od którego symetrycznie na

lewo i prawo spływają kable podpięte do wyświetlaczy generujących różne informacje przynależne do poszczególnych obrazów. Przewody elektryczne przypominają naczynia połączone, które mogą tłoczyć przekaz informacji, ale również dobrze mogą zbierać dane osobowe (kable czerwone i niebieskie). Przekaz jest czytelny. Wykreowana przez autora symetryczna kompozycja nasycona elektroniką wzbudza ciekawość. Czerwone diody, płynące cyfry i litery na wyświetlaczu dodają dynamiki, wyglądają znajomo, jak pejzaż miast wypełnionych neonami reklam. Pulsujący elektroniką świat prowadzi do stałego pośpiechu i szybkiego tempa życia. Tajemnicze przekazy zakodowane w realizacji są ważnymi informacjami na temat twórcy, który w obrazie wpisał swoje dane: w pierwszy obraz - swój inicjał, w następne - numer pesel, numer telefonu, numer dowodu osobistego. Wszystko to dzieje się na tle jego przeskalowanego odcisku kciuka ze schematycznie naszkicowanym rysunkiem linii papilarnych.

Symboliczne umieszczenie palca środkowego z wyciętym opuszkiem w centrum kompozycji to gest hardzego artysty, który sprowokowany nadużyciami posuwa się do wulgaryzmu, by zasygnalizować brak przyzwolenia na zawłaszczanie swoich danych. Jest też objawem bezradności wobec systemów gromadzących informacje o nas .

Artysta konsekwentnie komentuje rzeczywistość za pomocą współczesnych środków wyrazu. Jest twórcą niekonwencjonalnym, a jego komentarze uzmysławiają odbiorcy istnienie światów równoległych, które się przenikają i rozwijają, wzbudzając tym ciekawość w odbiorcach sztuki.

Jego każda kolejna instalacja rzeźbiarska niesie z sobą intrygujący przekaz oraz autorefleksje. Autor modyfikuje swoje collage nazywając je *grafi-objektami*. Elementy interaktywne dzieł podkreślają kontekst odniesienia. Są kluczowe , zwykle wychodzą na pierwszy plan kompozycji, lokując się w centrum uwagi.

Było tak również w przypadku pracy pt. **Madde by Kotwis 007/16**. Narysowany autoportret artysty, wykonany za pomocą przyjętej autorskiej techniki (trawionych laminatów) został umieszczony w nieodkrytej ramie i uzbrojony w systemy elektroniczne. Gdyby nie portret widoczny w tle, trop skojarzenia prowadziłby w kierunku wnętrza jakiegoś urządzenia elektronicznego, wypatroszonego i zawieszzonego na ścianie. Ten mocny akcent gloryfikacji *elektronicznych rewolucji* w swej dosłowności posiada czytelny przekaz autora. Integracja zachodząca pomiędzy urządzeniem a dziełem oprócz czysto estetycznych wartości wnosi dyskurs w obszar samej identyfikacji, co jest czym.

Artysta jeszcze raz zademonstrował potencjał twórczej kreatywności, dodając wciąż nowe treści w obszar swoich *produkcji*. Pozwala sobie polemizować z dziełem nowożytnego artysty grafika Paulusa Pontiusa, przenosząc jego dzieło w świat elektroniki w pracy **Made by Kotwis 008/17**. Konstruuje instalacje z kilkunastu płyt zgodnie z dynamiką kompozycji narysowanej postaci, unikając w ten sposób dosłowności, która do tej pory była mocno zauważalna w jego dziełach. Podobrazie złożone z nawarstwień trawionych laminatów tworzy wyabstrahowany układ znaków, sieci i powiązań, ustrojonych akcesoriami elektronicznymi.

Abstrakcyjny assemblage sam w sobie jest atrakcyjny. Poszczególne rysunki fragmentów figuratywnego motywu ułożone na pięciu warstwach stopniowo wypiętrzających

się i na powrót zagłębiających się płyt wzmocniły iluzję narysowanych skrótów perspektywicznych, czyniąc kompozycję graficzną bardziej przestrzenną. Puzzle tym razem robią wrażenie kompozycji otwartej, dynamicznej, pulsującej, prowokującej do dalszego nawarstwiania.

Refleksja autora po ukończonej pracy jest interesującym stwierdzeniem : *Analizowana praca, za pomocą elektronicznego RELIS, zdaje się przywracać pamięć o znanym XVII – wiecznym twórcy, ale oprócz tego, prowokuje ona abstrakcyjne oddziaływanie figuratywnego, poddanego transpozycji motywu, kreując zarazem niedostępną jego migrację poprzez granice czasu i przestrzenie odmiennych mediów.* Wczytując się w ten opis można by powiedzieć, że nowa aranżacja dzieła jest jak przekład z jednego języka na drugi. Mimo zawłości opisu kompozycja jest znakomitym dziełem o wysokich walorach estetycznych i kompozycyjnych.

Do tej serii prac zaliczają się też inne adaptacje utworów malarskich jak sławny obraz *Mona Lisa* Leonarda da Vinci w wersji Kotwisa zatytułowany **Made by kotwis 001/14** czy *Dama z Łasiczką* pod nazwą: **Made by kotwis 003/14**. Forma bardziej rozbudowana pod nazwą **Made by kotwis 002/14** nawiązywała do motywu rąk z fresku pt. *Stworzenie Adama* Michała Anioła, zaś pracę **Made by kotwis 004/15** autor zadedykował wystawie *Po drzewach*, wprowadzając ekologiczny temat niszczenia przez człowieka naturalnego środowiska. Te cztery ostatnie wymienione realizacje były prototypami, które zapoczątkowały serię *grafio-objektów* wskazanych przez autora jako osiągnięcie artystyczne do przewodu habilitacyjnego. Zaproponowany wybór prac świadczy o dużej samokrytyce, ukazuje kandydata jako świadomego i dojrzałego artystę.

Autor nie poprzestaje na eksploracji dobrze już rozpoznanych wątków własnej twórczości, ale podejmuje wysiłek poszukiwania dalszego rozwoju, przeprowadzając różne eksperymenty twórcze, np. z grafiką komputerową i drukiem 3D w pracy zatytułowanej *****, czy zbiorze sześciu prac z serii **Kuszenie Zbrusha**, które oznacza literowo-cyfrowym kodem: **KZ 001/18, KZ 002/18, KZ 003/18, KZ 004/18, KZ 005/18, SP001/18, SP002/18**.

Konsekwentnie ma to wskazywać na linię produkcji nieco w innej odsłonie. Chodzi tu przede wszystkim o zastosowanie zupełnie odmiennej metody twórczej. Rzeźby figuratywne zrealizowane zostały za pomocą cyfrowego modelowania przestrzennego i są częściowo zespolone z maszynami. Hybrydalne kompozycje w klasycznych układach mają charakter statuetek także ze względu na ich małą skalę. Dominuje w nich nazbyt ilustracyjny przekaz, zwłaszcza w pracy **oddawaj moje siano**, ale może one są także prototypami do kolejnego zapowiedzianego przez autora cyklu, który nosi tytuł *Pomiędzy przestrzenią wirtualną a fizyczną – nowy wymiar rzeźby*.

Dowodem aktywności habilitanta jest także udział w sześciu wystawach indywidualnych oraz trzydziestu dwóch wystawach zbiorowych w kraju i za granicą w latach 2012 – 2018. Czynn timer uczestniczy w happeningach rzeźbiarskich w zespole **Brygada Pigmaliona**, w okresie 2018 – 2019 zrealizowali osiemnaście wydarzeń w przestrzeni publicznej. Kurator i koordynator kilku wystaw. Bierze udział w projektach badawczych,

konferencjach, wykładach, seminariach. Organizator i opiekun plenerów studenckich. Wymienił pięciokrotne członkostwo w jury.

Zajmuje się także projektowaniem graficznym: projektuje zaproszenia, plakaty do wystaw Katedry Rzeźby, informatory promocyjne, publikacje.

Jego działalność organizacyjna na rzecz uczelni UAP również jest efektywna i imponująca, co mogą potwierdzić nagrody rektorskie I st. za działalność organizacyjną i aktywność na rzecz funkcjonowania Uczelni, które otrzymał w roku 2015 2019.

Ocena działalności dydaktycznej

Od roku 2006 pan Rafał Kotwis jest nauczycielem akademickim w poznańskim Uniwersytecie Artystycznym. Od 2016 jest kierownikiem I Pracowni Studyjnej Rzeźby na Wydziale Rzeźby. Efekt pracy dydaktycznej prezentowany jest zbiorem fotografii licznych realizacji studenckich. Program pracowni ukierunkowany jest na studia z natury, uczenie podstaw anatomii (akt, portret) oraz ćwiczenia poszerzające wyobraźnię, mające na celu zbadania min. relacji pomiędzy przedmiotem a kontekstem miejsca w kompozycjach zamkniętych i otwartych przy zastosowaniu różnych materiałów.

Od 2015 roku prowadzi także przedmiot Techniki komputerowe w rzeźbie. Autorski program ma na celu zapoznanie studentów i przeprowadzanie ćwiczenia z programami graficznymi do tworzenia wirtualnych obiektów 3D. Dołączone są skróty objaśnień/ instrukcji w postaci konspektów z fragmentami opracowań ćwiczeń studentów .

Załączona dokumentacja wskazuje na duże zaangażowanie oraz wysokie kompetencje nauczyciela akademickiego w obu przedmiotach. Potwierdzają je dobre i ciekawe realizacje studenckie wykonane zarówno w jednej, jak i drugiej pracowni. Również efekty działań plenerowych i warsztatowych świetnie poszerzają program tych pracowni.

Rafał Kotwis był pięciokrotnie promotorem prac licencjackich na kierunku rzeźba, w tym odnotowany z wyróżnieniem pani Marty Pająk (2014). Ośmiokrotnie recenzował prace licencjackie oraz pięciokrotnie prace magisterskie na w/w kierunku. W swojej działalności dydaktycznej może pochwalić się również promotorstwem pracy artystycznej magisterskiej na kierunku rzeźba pani Beaty Szczepaniak. Dyplom ten w 2014 roku otrzymał Nagrodę Marszałka w konkursie *Najlepsze dyplomy, ASP Gdańsk* oraz nominację do konkursu im. Marii Dokowicz na najlepszy dyplom Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Ponadto w roku 2016 pełnił funkcję promotora pomocniczego pracy doktorskiej pani Magdaleny Kleszczyńskiej.

Jak widać działalność Kandydata w strukturze Wydziału jest wyjątkowo obszerna i prestiżowa, co tylko potwierdza jego wysokie kompetencje dydaktyczne oraz bardzo duże zaufanie społeczne, którym go obdarzono .

Konkluzja

Wysoki poziom zaprezentowanej rozprawy habilitacyjnej doktora Rafała Kotwisa, a przede wszystkim artystyczna i intelektualna wartość przedstawionych do oceny dzieł jest dowodem na kontakt z osobą refleksyjną w twórczej aktywności.

Osiągnięcia artystyczne, dydaktyczne oraz popularyzatorskie kandydata stanowią nie tylko znaczny wkład w samą dyscyplinę, ale są również ich efektywnym przełożeniem na sferę dydaktyki i upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw polskiego społeczeństwa. Dorobek habilitanta należy również szczególnie wysoko oceniać w aspekcie troski o zachowanie różnorodności kulturowej.

Chcąc określić w kilku słowach postawę artystyczną i pedagogiczną doktora Rafała Kotwisa można stwierdzić: profesjonalizm, solidność oraz pasja. Pasja zarówno w obszarze twórczości artystycznej, jak i w pracy pedagogicznej.

Bogaty dorobek artystyczny oraz osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne przedstawione w dokumentacji świadczą o tym, że dr Rafał Kotwis spełnia warunki określone zgodnie z art. 18 a ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669), ~~co umożliwia kandydatowi~~ *wniosek?* uzyskanie tytułu doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki, dyscyplina sztuki ~~plastyczne~~ *piśmne*.

